

SLOVENSKÁ KONSOLIDAČNÁ, a.s. BUDE MAŤ UŽ DVA ROKY

Pred dvoma rokmi sa na finančnom nebi Slovenska objavil nový nebankový subjekt, pre laika s dosť nejasnou identifikáciou – SLOVENSKÁ KONSOLIDAČNÁ, a.s. Onedlho si táto inštitúcia, poverená úlohou získať z tzv. zlých úverov aspoň nejakú finančnú čiastku späť, pripomenie dva roky svojej činnosti. Využili sme toto mladé jubileum na to, aby sme predstavili čitateľom Parlamentného kuriéra zmysel a poslanie tejto inštitúcie, ako aj výsledky, ktoré doteraz dosiahla a zámery do najbližšej budúcnosti.. Miroslav Janek sa zhováral s doc. Ing. Milanom ŠIKULOM, DrSc., generálnym riaditeľom, stojacim na čele Slovenskej konsolidačnej, a.s. od jej vzniku.



Čo poslúžilo, pán generálny riaditeľ, ako základný štartovací podnet pre to, aby sa zriadila špeciálna finančná inštitúcia s názvom Slovenská konsolidačná, a.s.?

Slovensko patrí k tej skupine krajín, ktoré medzi poslednými začali riešiť problematiku zlých úverov. Dlhé roky sa síce proklamovala táto úloha ako jedna z prvoradých povinností, ale fakticky sa tento

závažný ekonomicko-finančný problém začal riešiť až v roku 1999, takmer v hodine dvanástej, keď situácia v bankovom sektore, najmä v troch najväčších bankách s rozhodujúcou účasťou štátu dosiahla kritickú úroveň.

Ak by sa totiž nebola do konca roka 1999 realizovala prvá fáza odsunu najhorších úverov, tieto tri banky by sa boli dostali do situácie, keď by im bankový dohľad bol nútený zrušiť licenciu vzhľadom na katastrofálny stav bankovej primeranosti, čím by zároveň aj ostatné banky a ich klienti stratili dôveru v tri rozhodujúce bankové domy, a to by prakticky znamenalo ich kolaps.

Už o niekoľko dní, 26. októbra si pripomeniete druhé výročie svojej existencie. Zamerajme preto retrospektívne pohľad o dva roky dozadu, keď ste vašu finančnú inštitúciu ešte len zakladali... Čo sa vtedy dialo – a ako to všetko v nasledujúcich týždňoch a mesiacoch prebiehalo?

Vznik Slovenskej konsolidačnej, a.s. bol poznamenaný krajne kritickou situáciou v bankovom sektore, keď vznikla kategorická požiadavka do konca roka 1999 presunúť z bánk taký objem úverov, aby banky dosahovali kapitálovú primeranosť v hodnote 8 %. Práve tento naliehavý tlak na našu čerstvo založenú agentúru poznačil jej zrod i prvé kroky činnosti.

Nebolo dosť času na vybudovanie základných organizačných článkov tejto dôležitej finančnej inštitúcie a na jej pripravenosť prevziať spomínané zlé úvery. Slovenská konsolidačná, a.s. sa zakladala doslova v hektickom tempe a udalosťi mali veľmi rýchly spád. Dňa 25. augusta 1999 bol schválený program reštrukturalizácie bánk a už o niekoľko týždňov na to, 26. októbra 1999 bola založená Slovenská konsolidačná, a.s., aby sa už v decembri 1999 do jej portfólia presunulo neuveriteľných 62,7 mld Sk zlých úverov.

To všetko sa realizovalo v krajne improvizovaných pod-

mienkach, keď síce úvery boli odsunuté z bánk, ale faktická práca s úvermi sa v Slovenskej konsolidačnej ešte nemohla začať: sám jej projekt sa totiž schválil až v marci 2000 a do funkcie jej generálneho riaditeľa som bol menovaný až 25. apríla 2000.

Aké prvé kroky ste podnikli po svojom menovaní?

Hneď po nástupe do funkcie som sa usiloval získať pre našu inštitúciu kvalifikovaný vrcholový manažment, aby zase riaditelia jednotlivých odborov mohli prijímať nových, takisto kvalitných pracovníkov, pôsobiacich na nižších realizačných stupňoch.

Iste ste pocítovali potrebu poučiť sa aj zo skúseností a transformačných procesov v zahraničí. Čo pre Vás tieto poznatky znamenali a ako ste sa pozitívne riešenia snažili inkorporovať do princípov a metód práce vašej agentúry?

Keďže riešenie ide vlastne na úkor celej spoločnosti, jednou z kardinálnych požiadaviek, potvrdených zahraničnými skúsenosťami a praxou, je transparentnosť. To znamená, že musí byť zjavná prehľadnosť operácií a že sa eliminujú možnosti rozličných nekalých machinácií.

Dôležitý je aj časový faktor, rýchlosť riešenia vzhľadom na efekty plynutia času. Tak isto mimoriadne významnou je rovnosť šancí a podmienok pre potenciálnych záujemcov o pohľadávky. Čím viac je účastníkov súťaže, tým viac je aj možných riešení a tým aj väčšia pravdepodobnosť vyššej výťažnosti a efektívnosti. Zároveň takýmito postupmi sa aj účinnejšie zabraňuje rozličným pokútnym praktikám.

Dôležitým poznatkom je, že vo všetkých krajinách, úspešne riešiacich otázky zlých úverov, bola rozhodujúcim kritériom cena, za ktorú sa pohľadávky predávali. V tých krajinách, ktoré úspešne riešili zlé úvery, sa vo veľkej miere darilo zabrániť politickým tlakom a protekcionizmu. Aj my sa snažíme pracovať takýmito formami, aby vlastný mechanizmus práce apriori vylučoval subjektívne a subjektivistické zásahy do celého procesu. S transparentnosťou a jej rôznymi formami súvisí aj úsilie o maximálnu informovanosť, týkajúcu sa spôsobov práce s pohľadávkami, charakteru portfólia a pod.

Rád by som ešte pripomenul, že v zahraničí pružný systém konkurzov bol jednou z kľúčových podmienok úspešného výsledného riešenia. U nás tento systém prakticky neexistoval a problematika sa začala riešiť novelou zákona o konkurze a vyrovnaní, pričom sa dosiahli isté pozitívne posuny, ale zďaleka nie celkové riešenie na očakávanú úroveň. Ďalším problémom u nás je pružnosť súdov, pretože pracujú veľmi pomaly a nie bezchybne.

Všetky pozitívne zahraničné skúsenosti sme sa snažili ap-

likovať jednak pri vypracovaní projektu ako aj pri vlastnom rozbiehaní činnosti a budovaní agentúry. Slovenskú konsolidačnú už pri jej vzniku bolo možné charakterizovať ako štitlu, tzv. work out inštitúciu nebankového typu, čo bolo veľmi dôležité, pretože má relatívne širšie spektrum možností a inštrumentov, ako máli k dispozícii banku na likvidáciu zlých úverov.

Jej úlohou je na jednej strane čo najrýchlejšie speňažovať pohľadávky tak, aby sa čím skôr uvoľnili aktíva nerevitalizovateľných podnikov, a na druhej strane aby sa podnikom, majúcim šance na revitalizáciu, vytvorili potrebné podmienky. Obidve tieto stránky našej činnosti súvisia s veľmi dôležitou úlohou celkovej reštrukturalizácie ekonomiky a z tohto hľadiska Slovenská konsolidačná má významné postavenie v celkovom transformačnom procese.

Zatiaľ ešte existuje u nás istá dvojkolajnosť, tá však bude odstránená do konca októbra t.r., keď podľa vládou schváleného projektu Slovenská konsolidačná prevezme Konsolidačnú banku a podstatnú časť jej pohľadávok.

Čo sa podarilo vašej inštitúcii vo finančno-ekonomickej sfére už realizovať, aké finančné a materiálne hodnoty zachrániť, vhodným spôsobom presunúť či vyriešiť v súčasnom dosť zložitom a dramatickom období ekonomickej transformácie, keď ešte mnohé zákonné normy a následne právne či exekučné postupy nie sú v súlade s medzinárodným štandardmi?

História vzniku obrovských objemov zlých úverov zahŕňa obdobie zhruba posledných dvadsať rokov a je spojená s rôznymi formami finančných kríz, vyvolaných novými tendenciami vo vývoji svetových i jednotlivých národných financií. Všeobecne možno povedať, že základná príčina tohto neradostného stavu je v tom, že úvery sa poskytovali s nedostatčným krytím, bola veľká úverová expanzia a zabezpečenie úverov nezodpovedalo štandardným podmienkam. Pravdaže, istú úlohu tu hrajú aj rozličné druhy špekulácií a machinácií.

Po prvej vlne presunov sa uskutočnila v júni 2000 druhá vlna, v rámci ktorej sa presunulo zvyšných 34,2 mld Sk, čím sa celkové portfólio úverov zaokrúhlilo zhruba na 97 miliárd korún. Až po tomto presune sme mohli začať s vlastnou analýzou portfólia, hoci zásluhou nekompletných údajov sme museli pri našej činnosti rátať s rizikom istých nepresností.

K štruktúre treba povedať, že zo spomenutých zhruba 97 miliárd Sk pripadalo 72 % na istinu a zvyšok na úroky, rozdelené na základné a sankčné. V celkovom objeme presunutých úverov bolo 3480 dlžníkov a 5740 úverových prípadov. Úvery po presune k nám sa zmenili na pohľadávky a ďalej už neboli úročené. Súbor dlžníkov tvorilo 41 % fyzických osôb – podnikateľov, 30 % spoločností typu s.r.o. a 10 % akciových spoločností. Z hľadiska veľkosti tých najväčších úverov / pohľadávok je málo, najvyšší počet dosahujú úvery v rozpätí od jedného do desať miliónov Sk a táto kategória predstavuje 1304 dlžníkov a 2440 úverových prípadov. Z uvedeného celkového počtu je 2630 úverov, t.j. 45,7 % s nulovým krytím. To znamená, že sme nemali nijaký reálny inštrument, pomocou ktorého by sme mohli formálne právne vymáhať tieto pohľadávky, čo však neznamená, že aj pri nich nemožno nájsť nejaké druhotné formy či spôsoby riešenia.

Podarilo sa nám zaznamenať niekoľko dobrých výsledkov, napríklad dosiahnuť v niektorých prípadoch aj stopercentnú výťažnosť. Stalo sa to vtedy, keď zahraničný záujemca mal eminentný záujem o konkrétny subjekt, lebo budoval chemický komplex na Slovensku a potreboval určitú pohľadávku, ktorú bol ochotný zaplatiť v nominále, alebo v súvislosti so subjektom, ktorý mal u nás pohľadávku vo výške sto miliónov Sk, vypracoval zaujímavý reštrukturalizačný projekt, banka ho akceptovala a poskytla mu úver na vyrovnanie tejto pohľadávky a ešte odkúpila ďalšiu pohľadávku za zníženú cenu.

To sú však skôr svetlé výnimky – skutočnosť je menej ružová: rozhodujúcu väčšinu prípadov totiž predstavuje podstatne nižšia výťažnosť, keď sa ukazuje, že možno aj 10 % v priemere je nadsadených, čo potvrdzujú aj zahraničné skúsenosti. Presvedčili sme sa, že čím je širší dopyt po pohľadávkach,

tým je aj širšia paleta ich možného uplatnenia i väčší predpoklad, že sa nájdú investori s efektívnejšou ponukou a cenou, ktorú sú ochotní zaplatiť. Z tohto dôvodu sa aj snažíme hneď od začiatku nášho pôsobenia transparentne aj v medzinárodnom meradle prezentovať ponuku pohľadávok, ktorú spravujeme.

Aké metódy, spôsoby či formy uplatňujete vo svojej činnosti?

Pri práci s pohľadávkami využívame rozličné formy, ako sú postúpenie za úplatu, čiže predaj, kapitalizácia, realizácia záložných práv, exekúcia, konkurz, súdne vymáhanie, mimosúdna dohoda, mandátna správa, výmena, delenie pohľadávok a odpis alebo zápočet. Naš odbor analýz a metodiky hľadá najvhodnejší spôsob na likvidáciu jednotlivých pohľadávok.

Treba povedať, že Slovenská konsolidačná je skutočne štitlou organizáciou, pretože celé portfólio pohľadávok ošetrujeme s 15 až 20 násobne menším počtom pracovníkov, než akými disponovali útvary, poverené starostlivosťou o zlé úvery v bankách. Máme však mimoriadne vysokú intenzitu práce a vďaka tomu sa nám ešte neprihodilo, aby naším zavinením sa čo len jeden prípad premeškal, čo nemožno povedať o bankách.

Čo z vášho pohľadu považujete za mimoriadne naliehavé, aby sa vyriešilo v legislatívnej praxi – aké zákonné normy alebo novelizácie existujúcich noriem v oblasti finančnej sféry a ekonomickej problematiky by mala urýchlene vypracovať súčasná vláda a následne predložiť na schválenie dnešnému parlamentu ešte do budúcoročných volieb?

Jednou z významných úloh Slovenskej konsolidačnej je na základe praktických skúseností z práce s portfóliom, s úverovou dokumentáciou a ďalšími informáciami identifikovať príčiny vzniku zlých úverov. Na túto tému predkladáme ministerstvu financií, prípadne orgánom, ktoré sú nositeľmi legislatívnej iniciatívy naše poznatky, ktoré sa môžu využiť – a aj sa už využili – pri príprave nových zákonov (napr. pri zákone o bankách novele zákona o konkurze a pod.). Tým, že sa identifikujú príčiny, vynára sa možnosť využiť naše poznatky na preventívne opatrenia.

Druhou stránkou je, že priamo v našej činnosti pri realizácii pohľadávok sme konfrontovaní s konkrétnymi podmienkami legislatívneho prostredia, s vývojom legislatívy a pod. a na základe takto získaných skúseností dochádzame k istým záverom, ktoré legislatívne normy treba zmeniť.

Všeobecne sa u nás kritizuje legislatíva, jej stav, medzery – čo je opodstatnené – ale zabúda sa pritom, že aj tam, kde je legislatíva na vyššej úrovni, sa jednoducho v praxi nedodržiava. Sú to dve stránky toho istého problému. Snažíme sa však vylepšovať daný stav a už sme prišli s niekoľkými iniciatívnymi podnetmi na riešenie, napríklad v súvislosti s aplikáciou zákona o konkurze a vyrovnaní. Jedným z vážnych problémov bolo aj uznanie nástupníctva, lebo na súdoch sa v niektorých prípadoch neuznáva, že s prevzatím pohľadávok z bánk preberáme aj záložné práva a príslušenstvo konkrétneho úveru a tento stav podstatne oslabuje vymožiteľnosť týchto pohľadávok. Dokonca sa stáva, že na jednom súde rôzni sudcovia zaujímajú rozdielne stanoviská. Na súdoch sa nedodržiavajú ani lehoty a pod rozličnými formálnymi zámienkami sa pojednávania odročujú, čo dlžníkovi umožňuje znehodnocovať pohľadávku, využívať rozličné úniky, sponchybnú sa splnomocnenia a pod.

Pozreli sme sa na doterajšie výsledky – aké sú však najbližšie plány Slovenskej konsolidačnej, a.s.?

V septembri končíme realizáciu pilotného projektu predaja balíka pohľadávok v objeme 13 miliárd Sk a začíname prípravu spoločného podniku s renomovaným zahraničným investorom, s ktorým predpokladáme spoločne riešiť pohľadávky v objeme 30 až 40 miliárd Sk.